

Nem a műfaj számít

Beszélgetés Szirtes Jánossal

Várfok Galéria, 2017. III. 24. – IV. 22.

SIRBIK ATTILA

Szirtes János a pozsonyi és budapesti művészeti főiskolán végzett tanulmányai mellett a kor alternatív-informális művészeti műhelyeinek, például az Indigo-csoportnak is tagja volt. A csoport interdiszciplináris gondolkodásmódja azóta is meghatározó jellemzője munkásságának. A magát „absztrakt festőnek és realista performernek” valló művész számára a festészet maga is egy gesztus, amely – ha nem is performansz, de – mindenképpen akció. E felfogás a képein szinte kézzelfogható. Az eltérő inspirációk nem csupán a különböző médiumok és technikák alkalmazásában jelennek meg, hanem akár egy kétdimenziós festményén is megfigyelhetők. Képei egy mozgásban megragadott esemény lenyomatai, művészi akciók képben rögzítve.

A kiállítással párhuzamosan a szentendrei Művészet-Malomban április 8-án nyílt Bukta Imre, feLugossy László és Szirtes János közös nagy kiállítása *Levitáció* címmel. A tárlat Szirtes Jánosnak elsősorban az installatív műveibe enged betekintést.

SZIRTES JÁNOS:
Fekvő kristály utótanulmány,
1998, vegyes technika, vászon,
140x150 cm

A Várfok Galéria jóvoltából

Pozsonyban és Budapesten is tanult. A két iskola között voltak jelentős különbségek, vagy bizonyos tekintetben a közép-kelet-európai érzékenység mentén alakította ki képzőművészeti gondolkodásmódját?

SZIRTES JÁNOS: Csak hosszasan tudnám ezt kifejteni, de ahhoz ismerni kell az akkori kelet-európai helyzetet. Csak a tapasztalataimról tudok beszélni. Akkor, a húszas éveim kezdetén semmiféle történelmi vagy aktuális politikai információim nem voltak a környező orszá-

gokban zajló folyamatokról, kultúrákról, nem is lehettek, hisz nem tanítottak ilyesmit a gimnáziumban. Valami fajta generál internacionalista-kommunista propaganda létezett helyette. Az akkori magyar képzőművészeti főiskolán váltásra került sor, a régi mestereket fiatalabbnak mondható, ötvenes éveikben lévő tanárok követték. Az épületek, főleg az Epreskert, árszították magukból a régi idők szellemét és illatát. Ritkán, a folyosón lehetett még látni messziről Bernáth Aurélt, hibátlan fekete kabátban, fiatal felesége kíséretében elhaladni a neki fenntartott műterem előtt. Barcsay Jenő mester is bejárt néha, volt szerencsém találkozni vele, még vásznakat is feszítettem neki az akkori műcsarnokbéli kiállítására.

A program klasszikus akadémista volt, csendéletet, portrét és aktot lehetett rajzolni. Mivel a felvételi előkészítőkön is ezeket kellett gyakorolni, ezért gondoltam azt, hogy külföldre megyek elvégezni a tanulmányaimat. Jelentkeztem, és felvettek a varsói akadémiára mint magyar ösztöndíjast. De ott nem tudtam megkezdeni a munkát, mert Lengyelországból ki voltam tiltva, mivel korábban autóstoppos túrán vettem részt a barátaimmal, és akaratunkon kívül belekeveredtünk valamilyen ellenzéki politikai ügybe, amiről nekünk semmi információnk nem volt, a lengyel nyelvet sem ismertem még akkor.

A Várfok Galéria jóvoltából

Hosszú procedúra után kerültem a pozsonyi akadémia sokszorosító grafika tanszékére, ahol klasszikus technológiai, manuális grafikus tudásban és mély általános műveltségi ismeretekben részesítettek kiváló mesterek és öreg, monarchiabeli, kártyagyári litográfát magas szinten ismerő szakemberek. Az ott szerzett tudást és tapasztalatokat nem közvetlenül a figuratív sokszorosító grafikában kamatoztattam később, de az anyaggal szembeni alázatot, a pontos kivitelezést, az arányok, mértékek, kompozíciók fontosságát a mai napig használom. Csodálatos időszak volt ez, napi 20 órát a műhelyekben voltunk.

Később visszatértem a magyar főiskolára. Ennek hangulata inkább a nyugat-európai, háború előtti szellemiséget sugallta. Bár a régi akadémizmus kopni látszott, helyette még nem történt nyitás a kortárs művészet és kultúra felé, a hallgatókat már szabadon hagyták gondolkodni, nem igazán szóltak bele, mit csinálunk. Kiváló és segítőkész tanáraink voltak. A pozsonyi

A Várkok Galéria ióvöltáéből

A Várkok Galéria ióvöltáéből

akadémia klasszikus művészeti és szakmai, technológiai tudást adott át, viszont az ideológiai, úgynevezett szocialista nyomás sokkal erősebb volt, gyakorlatilag semmifajta másképpen való gondolkodást nem tűrtek meg. Először találkoztam azzal, hogy a magyar nyelvet anyanyelvi szinten beszélő tanáraink nem beszéltek, beszélhettek velem magyarul. Viszont az ott töltött idő alatt tudtam találkozni az ottani underground képviselőivel, módomból elmélyíteni a kapcsolataimat a lengyel és cseh művészeti ellenállással. Mindez azért volt fontos, mert a regionális kapcsolatok a szabadon gondolkodók között gyakorlatilag alig működtek, egymástól 150 kilométerre lévő csoportok nem kommunikáltak egymással, nem is tudtak egymásról.

A Magyar Képzőművészeti Főiskolán hiányoltam azt a művészeti párbeszédet, együttgondolkodást, amit a lengyel, a cseh és a szlovák ellenzéki csoportoknál tapasztaltam. Főiskolai barátaim révén találkoztam, majd vettem részt az Erdély Miklós által vezetett Indigó-csoportban, mások révén pedig az akkori budapesti underground különböző csoportjainak tevékenységében... Itt találtam meg azt a friss közeget, amit vártam.

A munkásságát mai napig meghatározó interdiszciplinaritás mikor, minek a hatására alakult ki?

SZIRTES JÁNOS:
Ayano, 1996,
akril, vászón, 70x80 cm

Sz. J.: Tanulmányaim kezdete óta foglalkoztatott az, hogy miért egyetlen technológia határozná meg egy alkotói gondolatot?

Miért nem lehet egy fotográfiát behelyezni a festménybe, miért nem lehet egyszerre több technológiával, több műfaj keverésével létrehozni dolgokat? Mi van akkor, ha az alkotó sokrétűen szeretné megközelíteni a témákat, segítségül hívni a tudomány, a társzművészetek, a mindennapok információs rendszereit, módszereit, eredményeit? Az interdiszciplináris és kreatív gondolkodás magiskolája számomra az Erdély Miklós által vezetett Indigó foglalkozásai és megnyilvánulásai voltak. Az a fajta alkotói módszer, hogy csoport-

SZIRTES JÁNOS:
A költtség, 1988,
szén, vegyes technika, vászón,
115x145 cm

A Várkok Galéria ióvöltáéből

A Váróok Galéria jóvoltából

SZIRTES JÁNOS: Hil, 2011, akril, vászon, 100x120 cm

tosan, közösen gondolkodunk és hozunk létre produktumokat, ebben a műhelyben lett olyan gyakorlat, amely szerint a mai napig tevékenykedek a saját munkáimban és a művészeti oktatás területén egyaránt.

SZIRTES JÁNOS: Üdv!, 2011, akril, vászon, 100x120 cm

A Váróok Galéria jóvoltából

A művészeti akció bizonyos értelemben a művészet és a hétköznapok összeolvadását jelenti? Ilyen értelemben miben változott meg 2017-re a performativitást előtérbe helyező alkotó szerepe? Vagy csak a hétköznapok változnak folyamatosan, amihez alkalmazkodni kell? A technika, módszer marad?

Sz. J.: Minden ember, aki már több évtizede foglalkozik valamivel, rendelkezik bizonyos gyakorlattal. Az a jó, ha folyamatosan vagy robbanásszerűen tud fejlődni vagy változtatni ezeken. A performativitás végigkíséri az életemet. Ez akkor is így van, ha éppen képzalkotással foglalkozom. Itt is az élő gesztus és akció érdekel. A nyomhagyása a tevékenységnek, az élő történések, hangulatok rögzítése.

Mindezt meg lehet oldani történetmesélő, figuratív jelenetek ábrázolásával is, melyek jó esetben életre tudnak kelni, de leginkább illusztrációkká válnak. Számomra a performanszaim adnak lehetet a képzalkotáshoz, és ez visszafelé

is igaz. Összetartoznak, mégis más helyzetet jelentenek. Úgy fogalmazom ezt meg, hogy absztrakt festő vagyok, aki a hétköznapjaiban boldogan alkot a műtermében, és realista performer is vagyok, minden performansz egy ünnepnap a számomra. Nem a műfaj számít, hanem a gondolat, az érzélem szabad kifejezése, ha kell a téri vagy a hangzó sávok bevonásával, akár térben és időben zajló folyamatokként.

Művészeti stratégiájának az a célja, hogy felborítsa a rendet? Vagy a rend sok esetben látszólagos?

Sz. J.: Nem érzem magamat anarchistának! Tisztelem és értem a szimmetria, az arany metszés,

a harmónia és a gravitáció meghatározó erejét és szépségeit. Viszont valóban nem kívánok egyenes vonalakat, pontos körformákat, kiporciózott formavilágot létrehozni. Fontos számomra a spontán rezdülés, a ránduló reflex. Nem kívánok tabutémákkal foglalkozni, nem érdekel a deviancia, de nem vasalom pengeélesre a nadrágom szarát.

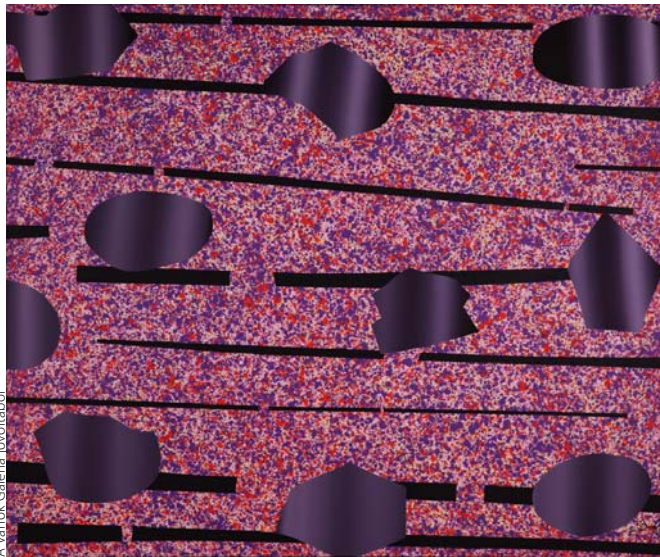
Összeér az önkifejezés készítése és a társadalmi aktualitásokra való reflexió lehetősége?

Sz. J.: Hiszem, hogy az általam, a saját egómon keresztül kifejezett érzelmek, gondolatok társadalmilag és mások számára is érthetőek. Azzal szeretnék foglalkozni, amit mások is kódolni tudnak, és a maguk sorsát, helyzetét fedezik fel bennük. Mindezt akkor is így gondolom, ha sok esetben nincsenek konkrét utalások, leírások a mű mellett. Mint performer, fontos számomra a közvetlen élő hatás és a reflexió a közönséggel. Ez, leginkább élő szituációkban tapasztalható, de az utóbbi években részben az online közösségi portálokon megosztva érem el a közönségemet, és szép számmal kapok közvetlen reakciókat.

Mit jelent Szirtes Jánosnak az ösztönösség, van bármi köze a művészi önrreflexióhoz, vagy a kettő teljes mértékben kizárja egymást?

Sz. J.: Az ösztöneim révén, kísérletet téve a tudatalattimból való táplálkozásra, próbálok konkrét dolgokról mesélni.

Hogyan viszonyul a határokhoz? Elengedhetetlenek ahhoz, hogy bármiféle reakció keletkezzen az alkotói ösztöneiben és a tudatosságában, létrehozva egy-egy gesztust?

Sz. J.: Mint említettem, nem kívánok átlépni ősi, tiltott határokat, melyek meghatározzák az erkölcsi normáinkat. Nem kívánok másokat megbotránkoztatni, megbántani. Nincs ilyen célom, sőt elítélem az ilyesmit. Szabad asszociatív módon fogalmazok, hisz ez is az én iskolám, amit leginkább feLugossy Lászlótól tanultam a sok évtizedes közös alkotói munkánk során. Viszont fenntartom azt, hogy a határ a végtelen!

SZIRTES JÁNOS:
Fekvő fa fekvő kristály IV., 1997,
vegyes technika, vászon, 170x150 cm

SZIRTES JÁNOS: Szevasz, 2010,
akril, vászon, 100x120 cm

SZIRTES JÁNOS:
Vegetáció (Kék), 2000, akril,
vászon, 110x90 cm

